

Peri tropwn poihtikwn

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΤΟΥ ΧΟΙΡΟΒΟΣΚΟΥ ΠΕΡΙ ΤΡΟΠΩΝ ΠΟΙΗΤΙΚΩΝ.

Πάσης παλαιᾶς καὶ νέας γραφῆς ποιητικοὶ τρόποι εἰσὶν κζ'. ἀλληγορία, μεταφορά, κατάχρησις, μετάληψις, ὑπερβατόν, ἀναστροφή, συνεκδοχή, σύλληψις, ὄνοματο ποιῖα, πεποιημένον, ἀντονομασία, μετωνυμία, ἀντίφρασις, περίφρασις, ἔλλειψις, πλεονασμός, ἐπανάληψις, ἐξοχή, ὑπερβολή, αἴνιγμα, παραβολή, ἀνταπόδοσις, προσωποποιῖα, παράδειγμα, εἰρωνεία, σχῆμα καὶ ὅστε ρολογία. λέγονται δὲ ποιητικοὶ τρόποι, διότι παρὰ τοῖς ποιηταῖς πλεονάζουσιν τὴν κοινὴν συνήθειαν ὑπερβαῖ νοντες.

{1α'. ΑΛΛΗΓΟΡΙΑ.}1 Ἀλληγορία ἐστὶ λέξις ἕτερόν τι λέγουσα καὶ ἑτέραν ἔννοιαν παριστώσα, ὡς τὸ λεγόμενον ἐν τῇ θεῖᾳ γραφῇ, ἐν οἷς πρὸς τὸν ὄφιν φησὶν ὁ θεός, 20ἐπικατάρατος σὺ ἀπὸ πάντων τῶν κτηνῶν20· ὁ γὰρ λόγος πρὸς τὸν ὄφιν ἐστίν, ἐπὶ δὲ τοῦ διαβόλου ἀναλόγως αὐτὸν ἐκλαμβάνομεν, ἡγουν ἀλληγορικῶς. παραλαμβάνεται δὲ αὕτη καὶ διὰ σεμνότητα καὶ δι' εὐλάβειαν· σεμνότητα μὲν, ὡς ἔχει τὰ περὶ τῆς Ἥρας, ἐν οἷς φησὶν ὁ Ζεὺς πρὸς αὐτήν, ἧ οὐ μέμνησ' ὅτε ἐκρέμω ὑψόθεν· ἐκ δὲ ποδοῖν ἄκμονας ἦκα δύο· περὶ χερσὶ δὲ δεσμὸν ἦλα χρύσειον· 245 ἦς ἡ ἔννοια αὕτη, τῷ πέρατι τοῦ ἀέρος ἢ τε γῆ καὶ τὸ ὕδωρ συνάπτονται, ἃ καὶ ἄκμονας ὡς βαρύτερα τῶν ἄλλων στοιχείων λέγει, χρύσειον δὲ δεσμὸν τὴν περικεχυμένην τῷ ἀέρι αὐγὴν ἐκ τοῦ ἡλιακοῦ φωτός, ᾧ ἦνεται ὁ ἀήρ. δι' εὐλάβειαν δέ, ὡς τὸ 20λῦσε δὲ παρθενικὴν ζώνην20, ἀντὶ τοῦ ἔφθειρεν· ὡς καὶ παρὰ Καλλιμάχῳ, 20τὸ πῦρ δέ τ' ἀνέκαυσας, ἕως οὗ πολλῇ κεχώρηκε φλογί20, καὶ πάλιν 20ἴσχε δὲ δρόμου μαργῶν τας ἵππους, μὴ δευτέραν κάμψης, μήτι παρὰ νύσση δίφρον ἄξωσιν, ἐκ δὲ κύμβαχος κυβὶ στήσης20. ταῦτα οὐ κυρίως εἴρηται· οὔτε γὰρ περὶ πυρὸς οὔτε περὶ ἵπποδρομίας ὁ λόγος αὐτῷ, ἀλλ' ὥσπερ αἰδούμενος εἰπεῖν, ὃ ἐβούλετο, τῇ ἀλληγορίᾳ ἐχρήσατο.

{1β'. ΜΕΤΑΦΟΡΑ.}1 Μεταφορά ἐστὶ λέξις ἀφ' ἑτέρου εἰς ἕτερον μεταφερομένη, ἢ ἀπὸ τοῦ κυρίως λεγομένου μεταφερομένη ὁμοιώσεως ἢ ἐμφάσεως ἕνεκα, ἔχει δὲ εἶδη δ'. ἢ γὰρ ἀπὸ ἐμψύχων εἰς ἔμψυχα μετάγεται, ἢ ἀπὸ ἀψύχων ἐπὶ ἄψυχα, ἢ ἀπὸ ἀψύχων εἰς ἔμψυχα, ἢ ἀπὸ ἐμψύχων εἰς ἄψυχα. καὶ ἀπὸ μὲν ἐμψύχων ἐπὶ ἔμψυχα, ὡς ὅταν τις τὸν βασιλέα λέγῃ ποιμένα λαῶν· τὸ γὰρ ποιμαίνειν ἐμψύχων ὄντων πάλιν ἐπὶ ἔμψυχα μετενήνεκται, ἐπειδὴ ὥσπερ τοῖς ποιμέσιν ὑποτέτακται τὰ ποιμνία, οὕτω καὶ τοῖς βασιλεῦσιν οἱ ὑπὸ χεῖρα· ποιμὴν γὰρ κυρίως ὁ τῶν προβάτων νομεὺς λέγεται· ἀμφοτέρωθεν γοῦν ἔμψυχοι, ὃ τε βασιλεὺς καὶ ὁ τῶν προβάτων νομεὺς. ἀπὸ δὲ ἀψύχων ἐπὶ ἄψυχα, ὡς ὅταν τις ἄνθρακα πυρὸς ἐν σποδῷ κρύψας λέγῃ σπέρμα· πυρὸς διασώσασθαι. τὸ γὰρ σπέρμα κυρίως ἐπὶ τῶν σπειρομένων καρπῶν λεγόμενον νῦν ἐπὶ τῆς ἀνθρακίᾳ ἐλήφθη· ἢ εἶπη πολλὴ κέχεται τῇ ὕλῃ φλόξ· τὸ γὰρ χεῖσθαι τοῖς ὑγροῖς συμβέβη 246 κεν. ἀπὸ δὲ ἀψύχων εἰς ἔμψυχα, ὡς ὅταν Ὀδυσσεὺς λέγῃ πρὸς τὸν Αἴαντα τοῖος γὰρ σφισὶ πύργος ἀπώλετο· ὁ γὰρ πύργος ἄψυχος ὢν ἐπὶ τοῦ Αἴαντος ἐμψύχου ὄντος εἴρηται. καὶ ἡ 20θάλασσα εἶδε καὶ ἔφυγε20· τὸ γὰρ ὄραν ἐπὶ ἐμψύχων κυρίως λέγεται, ἢ δὲ θάλασσα ἄψυχός ἐστιν. ἀπὸ δὲ ἐμψύχων ἐπὶ ἄψυχα, ὡς ὅταν τις τὴν ἀκρόρειαν τοῦ ὄρους κορυφὴν ἢ κεφαλὴν εἶπῃ· κορυφὴ γὰρ καὶ κεφαλὴ ἐπὶ ἐμψύχων λέγεται. καὶ πάλιν, 20αἰχμὴ δὲ διέσσυτο μαιμώωσα20. καὶ πάλιν, πολλὰ δὲ καὶ μεσηγὺ πάρος χρόα καλὸν ἐπαυρεῖν ἐν γαίῃ ἴσαντο λιλαιόμενα χροὸς ἄσαι· τὸ γὰρ μαιμώωσα καὶ τὸ λιλαιόμενα καὶ τὸ ἄσαι ἔμψυχα ὄντα ἐπὶ τῶν ἀψύχων λέλεκται δοράτων. ὁμοίως καὶ τὸ 20οὔρεος ἐν κορυφῇσι20, καὶ 20πόδες πολυπὶ δάκου Ἰδης20, δέον ἀκρόρειαν καὶ ὑπώρειαν

εἰπεῖν. ἔστι δὲ καὶ πέμπτον εἶδος μεταφορᾶς ὡς ἀπὸ πράξεως εἰς πράξιν, οἷον ἤδη πού τινα κεῖνος ἐνὶ φρεσὶ μῆτιν ὕφαινε. τὸ γὰρ ὑφαίνειν ἐπὶ τῶν ὑφασμάτων λεγόμενον νῦν ἐπὶ τὴν τῆς βουλῆς κατασκευὴν μετενήνεκται.

{1γ'. ΚΑΤΑΧΡΗΣΙΣ.}1 Κατάχρησις ἐστὶ φράσις μετενεχθεῖσα ἀπὸ τοῦ πρώτου τως κατονομασθέντος κυρίως καὶ ἐτύμως ἐπὶ τὸ ἀκατο νόμαστον, ὡς ὅταν τὸ ἀπὸ χαλκοῦ ἐπίπεδον πυξίδα εἴπωμεν· πυξίς γὰρ ἢ ἐκ πύξου γεγονυῖα καλεῖται, ἐπεὶ δὴ δὲ καὶ τὰ ἐξ ἄλλης οἴασοῦν ὕλης κατασκευασθέντα ἀκατονόμαστά εἰσι, πυξίδας καὶ ταῦτα καλοῦμεν καταχρώμενοι τῷ ὀνόματι. καὶ ἀνδροφόνος κυρίως μὲν ἐστὶν ὁ ἄνδρα φονεύσας, καταχρηστικῶς δὲ καὶ ἐπὶ γυναικὸς λέγεται. καὶ τριήραρχος κυρίως ὁ τριήρους ἄρχων, καὶ 247 ταχρηστικῶς δὲ καὶ ὁ διήρους καὶ ὁ πεντήρους. τοιοῦτον ἐστὶ καὶ τὸ 20νέκταρ ὠνοχοεῖν²⁰· τὸ γὰρ οἴνοχοεῖν κυρίως ἐπὶ τοῦ οἴνου λεχθὲν νῦν ἐπὶ τοῦ νέκταρος ἐλέχθη. ὡσαύτως καὶ τράχηλος κεραμίου καὶ γόνου καὶ λάμου καὶ γαστήρ νηὸς καὶ γλῶσσα ὑποδήματος καὶ τὰ τοιαῦτα. καὶ ψηφίζειν κυρίως τὸ ταῖς ψηφοῖς μετρεῖν, καταχρηστικῶς δὲ καὶ τοῖς δακτύλοις. ταῦτα γὰρ ἐπὶ τῶν κυρίως ὀνομασθέντων λεγόμενα καταχρηστικῶς καὶ ἐπὶ τῶν ἀνονομάστων λέγεται. διαφέρει δὲ κατάχρησις μεταφορᾶς, ὅτι ἢ μὲν μεταφορὰ ἀπὸ κατονομασμένου ἐπὶ κατονομασμένον πάλιν λέγεται, ἢ δὲ κατάχρησις ἀπὸ κατονομασμένου ἐπὶ πάντη ἀκατονόμαστον, ὡς ὅταν τὸν ἐν λίμνῃ ἢ ποταμοῖς ἰχθύας ἀγρεύοντα ἀλιεῖα εἴποι τις· κυρίως γὰρ ἀλιεὺς ὁ ἐπὶ τῆς θαλάσσης λέγεται, ἐπειδὴ δὲ καὶ ὁ ἐν τοῖς ποταμοῖς ἀγρεύων ἀνονομαστός ἐστι, καλοῦμεν καὶ τοῦτον ἀλιεῖα καταχρώμενοι τῷ ὀνόματι.

{1δ'. ΜΕΤΑΛΗΨΙΣ.}1 Μετάληψις ἐστὶ φράσις μεταλαμβάνουσα τῆς ὁμωνυμίας ἐκ τοῦ κυρίως ὄντος ἢ διὰ τῆς συνωνυμίας τὸ ὁμώνυμον δηλοῦσα, ὡς ὅταν τις τὸν γοργῶς τρέχοντα ὄξυν παρὰ τὸν δρόμον εἴπη, ἢ τὸν ταχυπαθῆ χυμὸν ὄξυν καλέσῃ χυμὸν· ὄξυν γὰρ κυρίως τὸ ἠκονημένον ξίφος λέγεται, ὅθεν καὶ τὸ ὤξυνεν ἐπὶ μαχαίρας ἢ ἐτέρου τινὸς ξίφους παραλαμβάνεται. ἢ ὡς παρὰ τῷ Ὀμήρῳ ἔνθεν δ' αὖ νήσοισιν ἐπιπροέηκα θοῆσιν. τῷ μὲν γὰρ θοῶ συνωνυμεῖ τὸ ὄξυν κατὰ τὴν κίνησιν, ὁμωνυμεῖ τὸ ὄξυν κατὰ τὸ σχῆμα. τοιοῦτόν ἐστι καὶ τὸ Τεῦκρος δὲ τόξων χρώμενος φειδωλία· τουτέστιν ἀκριβεῖα καὶ εὐστοχία· τῇ μὲν γὰρ φειδωλία συνωνυμεῖ καὶ ἡ κατὰ δόσιν ἀκρίβεια, τῇ δὲ ὁμωνυμεῖ ἡ κατὰ τέχνην ἀκρίβεια, ἢ γοῦν ἢ εὐστοχία. 248

{1ε'. ΥΠΕΡΒΑΤΟΝ.}1 Ὑπερβατόν ἐστὶ λέξις ὑπερβαίνουσα ἐκ τοῦ προηγουμένου εἰς αὐτὸ τὸ ἐπόμενον, οἷον ὡς ὅταν τις ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν ἐπικαλοῦμαι τὸν κύριον, εἴποι ἐπὶ τὸν κύριον καλοῦμαι.

{1ς'. ΑΝΑΣΤΡΟΦΗ.}1 Ἀναστροφή ἐστὶ λέξις ἀναστρέφουσα ἐκ τοῦ ὑποκειμένου εἰς τὸ προκείμενον, μηδενὸς μέρους λόγου μεταξὺ πίπτοντος, οἷον ὅταν τις ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν ἕως ἡμῶν ἐλθεῖν εἴπη ἡμῶν ἕως ἐλθεῖν.

{1ζ'. ΣΥΝΕΚΔΟΧΗ.}1 Συνεκδοχή ἐστὶ λέξις δι' ἐτέρου καὶ ἕτερον συνεκδηλοῦσα νόημα, ὡς ὅταν εἰρήνης οὔσης ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν οὐκ ἔστι πόλεμος εἴπη, οὐκ ἔνι ὄπλα νῦν, ἢ ἀργοῦσιν ὄπλα νῦν. ἢ συνεκδοχή ἐστὶ λέξις ἢ φράσις οὐ κατὰ τὸ πλήρες ἐκφερομένη, προσδεομένη δὲ τινος ἕξωθεν διανοίας, ἔχει δὲ διαφορὰς τέσσαρας· ἢ γὰρ ἀπὸ ὅλου δηλοῖ τὸ μέρος, οἷον βόας αὔας ἀντὶ τοῦ ἀσπίδας τὰς ἐκ βοείων βυσσῶν, μέρος δὲ τοῦ ὅλου βύρσα· καὶ χάλκεον ἕγχος· μέρος γὰρ τοῦ ὅλου ἕγχους ὁ χαλκός. ἢ ἀπὸ μέρους τὸ πᾶν, οἷον θεὰ λευκώλενος Ἥρη· αἰνίττεται γὰρ ἀπὸ μέρους τῶν χειρῶν τὴν ὅλην λευκὴν εἶναι. καὶ ἀργυρὸς πέτρας θέτις. ἢ ἀπὸ τῆς ὕλης τὸ ἀποτέλεσμα, οἷον χρυσὸν δ' αὐτὸς ἔδυνε περὶ χροῖ· ἀντὶ τοῦ χρυσοῦ πανοπλίαν. ἢ ἀπὸ τοῦ συμβόλου τὸ κύριον, οἷον σκῆπτρον μὲν τοὶ δῶκε τιμηθῆσθαι περὶ πάντων. ἀντὶ τοῦ βασιλείαν, ἢ τὸ σκῆπτρον σύμβολον.

{1η'. ΣΥΛΛΗΨΙΣ.}1 Σύλληψις ἐστὶ φράσις ἀφ' ἑνός τινος κυρίου κατὰ 249 δύο ἢ καὶ πλειόνων λαμβανομένη· ἢ φράσις τὸ ἄλλω πραχθὲν ἐφ' ἕτερον ἔλκουσα, οἷον Βορέης καὶ Ζέφυρος, τῷ τε Θρήκηθεν ἄητον· μόνος γὰρ ὁ Βορρᾶς ἀπὸ Θράκης πνεῖ, συλληπτικῶς δὲ λέγει καὶ τὸν Ζέφυρον ἐκεῖθεν πνεῖν· καὶ πάλιν τῷ δὲ δύο σκάζοντε βάτην Ἄρεως θεράποντε· Τυδεΐδης τε μενεπτόλεμος καὶ δῖος Ὀδυσσεύς· καὶ γὰρ Διομήδης μόνος ἔσκαζε τρωθεὶς τὸν ταρσὸν τοῦ ποδός, Ὀδυσσεύς δὲ τὴν πλευρὰν ἐβέβλητο. συλληπτι κῶς δὲ λέγει καὶ τοῦτον σκάζειν.

{1θ'. ΟΝΟΜΑΤΟΠΟΙΙΑ.}1 Ὀνοματοποιΐα ἐστὶ λέξις κατὰ μίμησιν καὶ ὁμοιοτητά τινα τοῦ σημανομένου γεγονυῖα, ὡς ὅταν τις τοὺς ἀσήμους κτύπους φωνὰς ὀνομάζῃ, αἶ εἰσι πυρός, ξύλου, λίθου καὶ τῶν ὁμοίων· καὶ ὡς ἡ θεία λέγει γραφή, 20φωνὴν ἔδωκαν αἶ νεφέλαι20, δηλοῦσα τὴν βροντὴν, φωνὴν ταύτην ὀνομάζουσα διὰ τὴν ὑπὲρ ἡμᾶς περιηχὴν. φωνὴ δὲ κυρίως ἢ ἐκ νοῦ προερχομένη λέγεται, ἐπεὶ καὶ φῶς νοῦ ἐτυμολογεῖται ἢ φωνή. ἢ ὀνοματοποιΐα ἐστὶ λέξις ἢ μέρος λόγου πεπονημένον κατὰ μίμησιν τῶν ἀπο τελουμένων ἤχων ἢ φωνῆς· ἤχων μὲν, οἷον αὐλῶπις τρυφάλεια χαμαὶ βόμβησε πεσοῦσα. καὶ πάλιν ὡς τοῦ σίζ' ὀφθαλμὸς ἐλαϊνέω περὶ μοχλῶ. φωνῆς δὲ ταῦτα, αἶ δ' ὀλολυγῆ πᾶσαι Ἀθήνη χειρὰς ἀνέσχον· καὶ πάλιν μυκηθμοῦ δ' ἤκουσα βοῶν αὐλιζομενάων.

{1ί'. ΠΕΠΟΙΗΜΕΝΟΝ.}1 Πεπονημένον ἐστὶ λέξις λεγομένη κατὰ τινὰ τοῦ ἐξ οὗ λέγεται ὁμοιότητα, οἷον ὡς ὅταν τὸν μετὰ θυμοῦ 250 ἡμᾶς ὑποβλεψάμενον εἴποιμεν, ὡς λέων ὑπεβλέψατο ἡμᾶς ὁ δεῖνα.

{1ια'. ΑΝΤΟΝΟΜΑΣΙΑ.}1 Ἀντονομασία ἐστὶ λέξις δι' ἐπιθέτων ἢ συσσήμων αὐτὸ τὸ κύριον ὄνομα δηλοῦσα, ὡς ὅταν δύο ἢ καὶ πλείονες ἡμῖν ἐγνωσμένων ἀνθρώπων καὶ τὸ αὐτὸ κύριον ὄνομα ἐχόντων, θελήσωμεν ἐξ αὐτῶν ἑνὸς τὴν μνήμην ποιήσασθαι πρὸς ἀλλήλους, καὶ μὴ εἴπωμεν τὸ κύριον ὄνομα διὰ τὴν ὁμωνυμίαν, ἀλλ' ἐκ τῶν συμβεβηκότων αὐτὸν ὀνομάσωμεν, τὸν χαλκῆα τυχὸν λέγοντες ἢ τὸν τέκτονα, εἰ δὲ καὶ σωματικὰ ἔχει πάθη, τὸν χωλόν, εἰ τύχοι, ἢ τὸν φαλακρὸν λέγοντες.

{1ιβ'. ΜΕΤΩΝΥΜΙΑ.}1 Μετωνυμία ἐστίν, ὅταν ἐκ τῶν περιεχόντων τὰ περιεχόμενα μετονομάσωμεν κατὰ τὴν θεϊάν γραφήν, ἢ φησι, 20παιδεύθητε πάντες οἱ κρίνοντες τὴν γῆν20, ἀντὶ τοῦ ἐν τῇ γῆ· ἢ ἐκ τῶν οἰκούντων τὰ οἴκου μενα, ὡς ὅταν τὴν ἀσέλγειαν Σοδομιτικὴν ἐργασίαν εἴποιμεν· καὶ γὰρ ἐκ τῶν οἰκούντων τηνικαῦτα ἀσελγῶν τὰ Σόδομα τὸν σχετλιασμὸν ἐπιφέρεται· ἢ μετωνυμία ἐστὶ λέξις διὰ τῆς ὁμωνυμίας τὸ συνώνυμον δηλοῦσα, οἷον σπλάγχνα γὰρ ἐμπείραντες ὑπείρεχον Ἡφαιστοῖο· Ἡφαιστος μὲν γὰρ παρὰ τοῖς Ἑλλησιν ὁ δαίμων καὶ τὸ πῦρ, ἄπερ καθὸ ἀμυδρὰν τινὰ διαφορὰν ἔχειν δοκοῦσιν, ὁμώνυμά ἐστίν· αὐλότερον γὰρ καὶ θεϊότερον τὸν δαίμονα λέγουσιν, καθὸ δὲ οὐδέν τι ἄλλο ἐστὶ κυρίως ὁ μυθικὸς οὗτος Ἡφαιστος ἢ τὸ πῦρ, συνώνυμα λέγεται. τοιοῦτόν ἐστὶ καὶ τὸ ἐνθάδ' ἔπειτ' ἀφή μένος ὄβριμος Ἄρης. 251 ἀντὶ τοῦ ὁ σίδηρος. καὶ ὅταν λέγηται ὁ οἶνος Διόνυσος, ὡς τὸ οἶνός μ' ἔπεισε, δαιμόνων ὑπέρτατος.

{1ιγ'. ΑΝΤΙΦΡΑΣΙΣ.}1 Ἀντίφρασις ἐστὶ λέξις δι' ἐναντίων τὸ ἐναντίον σημαίνουσα, ὡς ὅταν τις τὸν τυφλὸν πολὺ βλέποντα εἴποι, ἢ τὸ ὄξος γλυκάδιον, ἢ τὸ λευκὸς ἐστὶν ὡς Αἰθίοψ.

{1ιδ'. ΠΕΡΙΦΡΑΣΙΣ.}1 Περίφρασις ἐστὶ περισσὴ φράσις διὰ πλειόνων λέξεων ἐν τῇ σημαίνουσα, ὡς ὅταν ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν μὰ τὸν θεὸν εἴπη τις μὰ τὴν φοβερὰν ἡμέραν τοῦ θεοῦ. οὐδὲ γὰρ πλέον τι ἐσήμαινε διὰ τῶν πολλῶν τούτων λέξεων εἰ μὴ τὸν θεόν. διαφέρει δὲ φράσις, περίφρασις, μετάφρασις, ἔκφρασις, ἀντίφρασις καὶ σύμφρασις. φράσις μὲν γὰρ ἢ ἀπλῶς λέξις λέγεται, περίφρασις δὲ ἢ περισσὴ φράσις, ὡς τὸ κάλεσόν μοι τὴν βίην τοῦ Ἡρα κλέους, ἀντὶ τοῦ τὸν Ἡρακλῆν, μετάφρασις δὲ ἢ ἐναλλαγή τῶν λέξεων κατὰ τὸ ποσὸν ἢ πλειόνων ἢ ἐλαττόνων μετὰ ῥητορικοῦ

κάλλους γινομένη, ὡς ὁ Μεταφραστής ἡμῖν δείκνυσι ἐν ταῖς μεταφράσεσι· παράφρασις δὲ ἡ ἐναλλαγὴ τῶν λέξεων κατὰ τὸ ποσὸν τῶν αὐτῶν, ὡς τὸ μῆνιν ἄειδε θεά, παραφράζων εἶπε, τὴν ὄργην εἶπε ὧ Μοῦσα. ἔκφρασις δὲ ἡ λεπτομερὴς διήγησις, ἡ ἐνεργῶς καὶ σχεδὸν εἰς ὄψιν φέρουσα ἡμῖν τὸ διηγούμενον, ὅπως ἔχει θέσεως καὶ κάλλους, ὡς ἡ ἔκφρασις τοῦ ἱεροῦ Ἀλεξανδρείας ἢ πόλεων ἐτέρων τινῶν. ἀντίφρασις δὲ ἡ δι' ἐναντίων λέξεων τὸ ἐναντίον σημαίνουσα, ὡς ἀργυροῦς Αἰθίοψ. σύμφρασις δὲ ἡ συνακολουθήσις τοῦ λόγου ἢ λέξεων σύνθεσις, ὡς νωβελήσιμος ὑπέρτατος. 252

{11ε'. ΕΛΛΕΙΨΙΣ.}1 Ἐλλειψίς ἐστὶ λόγος ὁ μὴ κατὰ τὸ πλήρες ἐκφερόμενος, παρέχων δὲ ἡμῖν νοεῖν τὸ ἐπόμενον, ὡς ὅταν τις πενθῶν καὶ ὀδυρόμενος εἴπῃ, τὸ στῆθός μου ἔτυπτον ἄμφοτέροις, δηλονότι χερσίν, ἢ ὡς παρὰ τῷ ποιητῇ 20κόπτων ἄμφοτέροις, τουτέστι χερσίν.

{11ι'. ΠΛΕΟΝΑΣΜΟΣ.}1 Πλεονασμός ἐστίν, ὅταν πλεονάζῃ λέξις μηδὲν τι πλέον σημαίνουσα, εἰ μὴ τὸ αὐτό, ὡς ἔχει τὸ ἀντίος ἐναντίος, καὶ ἔναντι κατέναντι.

{11ζ'. ΕΠΑΝΑΛΗΨΙΣ.}1 Ἐπανάληψις ἐστὶ λέξις δις παραλαμβανομένη ἐπιτάσεως εἴτουν ἀυξήσεως χάριν, ὡς ὅταν τις τοῦ ἐγνωσμένου πράγματος τὴν εἴδησιν ἡμῖν διαβεβαιούμενος εἴπῃ, οἶδα τὸ πρᾶγμα, οἶδα, δις τὸ οἶδα λέγων· ἢ εἴπῃ κακὸν τὸ ἀμαρτάνειν, κακόν.

{11η'. ΕΞΟΧΗ.}1 Ἐξοχή ἐστὶν ἡ μετὰ τὴν κοινὴν σημασίαν ἰδικῶς καθ' ὑπεροχὴν τῷ ὀφείλοντι προσνεμομένη, ὡς τὸ ἐν τῷ εὐαγγελίῳ ῥηθὲν ὑπὸ τοῦ Κυρίου, 20εἶπατε τοῖς μαθηταῖς μου καὶ τῷ Πέτρῳ 20. κατ' ἐξοχὴν γὰρ τὸ ὄνομα τοῦ Πέτρου ἐνταῦθα εἴληπται, ἐπεὶ καὶ διὰ τοῦ εἶπατε τοῖς μαθηταῖς μου συμπεριελήφθη· εἰς γὰρ τῶν μαθητῶν καὶ αὐτός.

{11θ'. ΥΠΕΡΒΟΛΗ.}1 Ὑπερβολή ἐστὶ φράσις ὑπερβαίνουσα τὴν ἀλήθειαν ἀυξήσεως χάριν, ὡς ὅταν τις τὸν γοργῶς τρέχοντα εἴπῃ, ὅτι τρέχει, ὡς ὁ ἄνεμος· ἢ ὑπερβολή ἐστὶ λόγος ὑπεράνω τὴν ἀλήθειαν ἐμφάσεως ἢ ὁμοιώσεως ἕνεκα. ἐμφάσεως, οἷον ἄκρον ἐπ' ἀνθερίκων καρπὸν θεὸν οὐδὲ κατέκλων· 253 καὶ 20φαινότεροι πυρὸς ἀυγῆς 20, καὶ 20λευκότεροι χιόνος 20· ἐμφαίνουσι γὰρ τὸ λίαν ἐν τῷ τρέχειν μετέωρον καὶ τὸ πάνυ φωτεινὸν καὶ τὸ λίαν λευκόν. ὁμοιώσεως δέ, ὡς τὸ 20θεῖον δ' ἀνέμοισιν ὁμοῖοι 20, καὶ ἀδαμάντινος ἦν τὸ σῶμα, φοῖνιξ τὴν εὐθύτητα τοῦ σώματος καὶ εἶ τι ὅμοιον.

{11κ'. ΑἸΝΙΓΜΑ.}1 Αἰνιγμὰ ἐστὶ λόγος σκοτεινὸν καὶ κεκαλυμμένον ἔχων ἐν ἑαυτῷ τὸ νοούμενον, ὡς τὸ προβληθὲν ζήτημα παρὰ τοῦ Σαμψὼν τοῖς ἄλλοφύλοις, ἐν ᾧ φησιν, ἐκ τοῦ ἐσθίουτος ἐξῆλθε βρώσις, σημάναντος τὸν λέοντα ὄνπερ ἀνείλε, καὶ τὸ εὐρεθὲν ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ ἀπὸ μελισσίου κηρίου· καὶ ὡς ἐκεῖνο τὸ λέγον, ζυγὸν μὴ ὑπερβαίνειν, ἀντὶ τοῦ δίκαιον, καὶ γαμψώνυχας μὴ τρέφειν, ἡγουν ἄρπαγας φεύγειν· μελάνουρον μὴ ἐσθίειν, ἥτοι ψεῦδος μὴ προῖσθαι· τοῦτο γὰρ ὕστερον ἀμαυροῦται· μαχαίρα τὸ πῦρ μὴ σκαλεύειν, ἀντὶ τοῦ θυμούμενον μὴ προσερεθίζειν. λέγεται δὲ καὶ αἰνιγμα καὶ ἀπὸ τοῦ ἐναντίου, οἷον ἄνθρωπος καὶ οὐκ ἄνθρωπος, ὡς ὁ εὐνοῦχος διὰ τὸ μὴ δύνασθαι γεννᾶν ὅμοιον αὐτῷ, καὶ τὸ ὄρνις καὶ οὐκ ὄρνις, ἢ νυκτερίς διὰ τὸ δερμόπτερον καὶ ὠδοντωμένον· καθημένη καὶ οὐ καθημένη· ὑπτία γὰρ ἦν· λίθος καὶ οὐ λίθος, ἢ κίσσηρις δηλονότι, διὰ τὸ ἐπὶ τοῦ ὕδατος πλέειν· ἔβαλε κούκ ἔβαλε, διὰ τὸ βαλεῖν μὲν, ἀστοχῆσαι δέ. γίνεται δὲ καὶ κατὰ συμβεβηκός, ὡς τὸ εἰσὶ κασίγνητοι δύο, ὧν ἡ ἑτέρα τίκτει τὴν ἑτέραν, αὕτη δὲ ἡ τεκοῦσα ταύτην ὑπὸ τῆσδε τεκνοῦται· λέγονται δὲ οὕτως ἡ ἡμέρα καὶ ἡ νύξ. διαφέρει δὲ τὸ αἰνιγμα τῆς ἀληγορίας, ὅτι ἐκείνη προτροπῆς ἢ ἀποτροπῆς ἢ σεμνότητος ἕνεκεν ἢ εὐλαβείας λαμβάνεται, τοῦτο δὲ χάριν ἄσα φείας μόνης, καὶ ὅτι ἐκείνη σαφεστέρα τούτου πολλῶ. 254

{1κα'. ΠΑΡΑΒΟΛΗ.}1 Παραβολή ἐστὶ φράσις δι' ὁμοίων καὶ γινωσκομέων ἐπ' ὄψιν ἄγουσα τὸ νοούμενον, ὡς ἔχει ἢ τοῦ Κυρίου περὶ τοῦ ἀσώτου παραβολή, ἐν ἧ δεικνύσι τὴν τοῦ θεοῦ φιλανθρωπίαν καὶ τὴν τοῦ ἑαυτοῦ παρτὸς ἀγαθότητα, καὶ πῶς προσίεται τοὺς μετανοοῦντας.

{1κβ'. ΑΝΤΑΠΟΔΟΣΙΣ.}1 Ἀνταπόδοσις ἐστὶν ἐπεκδιδασχὴ τῶν ἐν τῇ παραβολῇ ὑποκειμένων πραγμάτων, ὡς ἴνα εἴπωμεν, ὧ λόγῳ ἐχρήσατο ὁ πατὴρ τοῦ ἀσώτου, τοιοῦτω καὶ ὁ θεὸς προσαρμόζεται τοῖς ἀνθρώποις, καὶ δεῖξωμεν συγκρίνοντες τὰ πράγματα τῆς παραβολῆς, τὴν ὁμοίωσιν.

{1κγ'. ΠΡΟΣΩΠΟΠΟΙΙΑ.}1 Προσωποποιία ἐστὶν, ὡς ὅταν τις τοῖς ἀψύχοις πρὸς σωπα ἔσθ' ὅτε καὶ λόγους ἀρμοδίους προσάπτῃ, ὡς τὸ 20οὶ οἰωνοὶ διηγοῦνται δόξαν θεοῦ20.

{1κδ'. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ.}1 Παράδειγμά ἐστὶ λόγος πρὸς ἕτερόν τι συγκριτικῆς δείξεως ἔμφασιν ἔχων, ὡς τὸ Σολομώντι ῥηθὲν 20μίμησαι τὸν μύρμηκα, ὧ ὀκνηρέ, καὶ ζήλωσον τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ20, τὸ πονικὸν αὐτοῦ ζηλοῦν ἡμᾶς παρακελευόμενος, οὐ τὴν φύσιν.

{1κε'. ΕΙΡΩΝΕΙΑ.}1 Εἰρωνεία ἐστὶ λόγος ὑποκοριστικὸς δι' ἐναντίου τὸ ἐναντίον δηλῶν. τῆς δὲ εἰρωνείας εἶδη δ', χλευασμὸς, μυκτηρισμὸς, σαρκασμὸς, ἀστεϊσμὸς. χλευασμὸς λόγος μετὰ μειδιάματος ἐξερχόμενος, ὡς ὅταν τις τὸν ῥιψάσπιδα γελῶν ἀνδρεῖον πολεμιστὴν εἴποι. μυκτηρισμὸς δὲ λόγος διασυρτικὸς μετὰ τῆς τῶν ῥινῶν ἐπιμύξεως γινόμενος, ὡς ὅταν τὸν ἐπὶ κακῶ ἀλόντα ὀνειδίζοντες εἴπωμεν, πνεῦμα διὰ τῶν ῥινῶν ἐκφέροντες, καλὸν ἔργον 255 ἐποίησας, ὧ ἑταῖρε, καὶ ἀναγκαῖον καὶ φρονίμου ἀνδρός. σαρκασμὸς δὲ λόγος τὴν ἀλήθειαν διὰ χρηστῶν ῥημάτων ἐκφέρων, ὡς ὅταν τὸν ἐν προλήψει τιμῆς περιπεσόντα κακοῖς καὶ διὰ τοῦτο ἀτιμαζόμενον ἐπεγγελῶντες εἴπωμεν, εἰς μεγάλην δόξαν καὶ τιμὴν ἡγάγες σεαυτὸν, ὧ ἑταῖρε. ἀστεϊσμὸς δὲ λόγος ἀφ' ἑαυτοῦ διασυρτικὸς, ὡς ὅταν τῷ μηδὲν ἐπισταμένῳ εἴποιμεν, σὺ εἶ ὧ ἑταῖρε τῶν λόγων τὸ κλέος.

{1κζ'. ΣΧΗΜΑ.}1 Σχήμα ἐστὶν ἀπολογία ἔχων σολοικισμὸς, ὡς ἴνα εἴπωμεν, ὁ κύριος Ἰωάννης, ὃν ὁ θεὸς ἐλέησει, καλὸς ἀνθρωπὸς ἐστίν.

{1κς'. ΥΣΤΕΡΟΛΟΓΙΑ.}1 Ὑστερολογία ἐστὶ λόγος πρῶτος ὕστερος λεγόμενος καὶ διὰ τοῦτο πρωθύστερος ὀνομαζόμενος, ὡς ὅταν εἴποιμεν, καλῶς ἐτελειώθη ὁ δεῖνα καὶ καλῶς ἐβίωσεν, ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν καλῶς ἐβίωσε καὶ καλῶς ἐτελειώθη· πρῶτον γὰρ βιοῖ τις καὶ ὕστερον τελειοῦται.

{1[ΠΑΡΑΠΛΗΡΩΜΑ.}1 Παραπλήρωμά ἐστὶ λέξις ἐκ περισσοῦ λαμβανομένη κόσμου χάριν ἢ μέτρου. κόσμου μὲν, οἶον 20καὶ κέ τις ὧ δ' ἐρέει20· περισσεύει γὰρ τὸ 20κὲ20, οὗ καὶ χωρὶς σώζε-ται τὸ μέτρον· μέτρου δέ, οἶον ἀρχοὺς αὐτῶν ἐρέω νῆας τε προπάσας. ἀναγκαῖα γὰρ ἐνταυθοῖ ἢ πρὸ πρόθεσις ἐγίνετο διὰ τὸ μέτρον. καὶ αὐτῆς Πάνδαρος ὧ καὶ τὸ τόξον Ἀπόλλων αὐτὸς ἔδωκε. τοῦ 20καὶ20 συνδέσμου καὶ ἐνταυθοῖ διὰ τὸ μέτρον ληφθέν-τος. τούτων τῶν συνδέσμων καὶ ἐνταυθοῖ περισσῶν ὄν-των ὁμοῦς διὰ τὸ σωθῆναι τὸ μέτρον ἐλήφθησαν. 256

{1ΧΑΡΙΕΝΤΙΣΜΟΣ.}1 Τί ἐστὶ χαριεντισμὸς; λόγος εὐτράπελος, ἐν ᾧ δια-χεῖται ὅτε λέγων καὶ ὁ ἀκούων.

{1ΕΠΕΞΗΓΗΣΙΣ.}1 Ἐπεξηγήσις ἐστὶν ἀσαφοῦς λέξεως ἢ λόγου σαφηνισμὸς, λέξεως μὲν, ὡς τὸ λάβετε ἀκινάκην, ὃ ἐστὶ Περ-σικὸν ξίφος· λόγου δέ, ὡς τὸ ὁ οἶκος βεβαίως οὐκ οἰ-κειοῦται· λέγω δέ, ὡς οἱ μένοντες ἐν τούτῳ ταχέως μετέρχονται. {1ΑΠΟ ΚΟΙΝΟΥ.}1 Ἀπὸ κοινοῦ ἐστὶ λέξις ἅπαξ μὲν λεγομένη, καὶ ἔξω-θεν λαμβανομένη, οἶον ἀπελθὼν ἤτησε τοὺς ἀνδρας, μάλιστα δὲ Χαρίδημον καὶ Ἴππαρχον· καὶ Ὅμηρος ἐλίσετο πάντας Ἀχαιοῦς, Ἀτρεΐδα δὲ μάλιστα. ἀπὸ κοινοῦ γὰρ ἐπ' ἐκείνους μὲν τὸ ἤτησεν, ἐπὶ τούτου δὲ τὸ ἐλίσετο.

{1ΕΤΕΡΟΓΕΝΕΣ.}1 Ἐτερογενές ἐστὶ μετάβασις ἀπὸ γένους εἰς γένος πρὸς τὸ νοούμενον, οἷον τὰ περὶ θαλάσσης φοβερὰ εἰσὶν ἔρημίαι οὔσαι· καὶ ὁ θεολόγος, 20παρ' ἑαυτοῦ δὲ πνοὴν ἐνθείς, ὃ δὴ νοερὰν ψυχὴν οἶδεν ὁ λόγος20.

{1ΕΤΕΡΟΠΡΟΣΩΠΟΝ.}1 Ἐτεροπρόσωπὸν ἐστὶν, ὅταν ἕτερον πρόσωπον ὑποβάλλωμεν λέγον, ἃ ἡμεῖς ἐμέλλομεν λέγειν, οἷον πάντες οἱ Αἰγύπτιοι βοῶσι τὴν ἀδικίαν ἡμῶν· ἢ ὅταν αὐτοὶ μὲν λέγωμεν, πρὸς ἕτερον δὲ ἀποτεινόμεθα καὶ οὐ πρὸς τὸν ἀδικήσαντα, οἷον ἐγὼ δὲ εἰδώς τινα βλάπτοντα τὸν πέλας εἶπον πρὸς αὐτόν, ὡς ἀδικεῖς τὸν πέλας.]